

Subsidie op bio-energie lijkt niet schadelijk voor de natuur

De Bomenstichting heeft de afgelopen maanden onderzoek gedaan naar de vraag of de subsidie op biomassa via de SDE+ regeling leidt tot grootschalige kap van bomen en bossen. Na onderzoek van diverse bronnen komen wij tot de conclusie dat de SDE+ subsidieregeling voor eigenaren van bossen en andere beplantingen geen motief is om over te gaan tot kap.

SDE+ subsidieregeling

De SDE+ subsidieregeling (Stimuleringsregeling Duurzame Energie) is erop gericht te stimuleren dat bio-energiecentrales hernieuwbare brandstoffen ('bio-energie') gebruiken, waardoor het aandeel fossiele brandstoffen ('fossiele energie') vermindert. Met het verminderen van het gebruik van fossiele energie wordt een bijdrage geleverd aan het verminderen van de CO₂-uitstoot. Deze vermindering van de CO₂-uitstoot is een van de doelstellingen in het Nationaal Energieakkoord en het Grondstoffenakkoord. Hout, afkomstig uit bossen en andere beplantingen, is een hernieuwbare brandstof. Daarbij onderscheiden we hout in de vorm van pellets, voor kolencentrales, en vers hout voor bio-energiecentrales.

Houtpellets in kolencentrales

Bijstook van biomassa in kolencentrales kan alleen plaatsvinden door gebruik te maken van zogenaamde pellets (geperste houtkorrels). In Nederland staat volgens onze informatie één fabriek die houtpellets maakt. De reststromen die deze fabriek gebruikt zijn zaagsel en schaafsel (of krullen) van zagerijen en houtverwerkende bedrijven. Vers hout wordt in Nederland voor de productie van pellets niet gebruikt. De pellets die worden bijgestookt in kolencentrales zijn afkomstig uit Noord-Amerika en leiden derhalve niet tot extra bomenkap in Nederland.

Vers hout in bio-energiecentrales

Alleen in kleine bio-energiecentrales wordt hout als brandstof ('biomassa') gebruikt. In bio-energiecentrales wordt vers hout in de vorm van houtsnippers (chips) gebruikt als brandstof. Dat verse hout is resthout/snoeihout en is voor het merendeel afkomstig uit Nederland. Dat resthout/snoeihout komt vrij bij het onderhoud van bossen, wegbeplantingen, landschapselementen, gemeentelijke beplantingen, particuliere tuinen etc. Het hout dat als brandstof wordt gebruikt is afkomstig van zogenaamde 'reststromen'. Eigenaren/beheerders kunnen immers om uiteenlopende redenen bomen omzagen en los daarvan zullen zij het hout op een economisch verantwoorde manier op de markt willen brengen. De goede stammen zijn geschikt als zaaghout. Delen die niet verkoopbaar zijn (bijvoorbeeld tak- en tophout) noemen we reststromen. Die worden verkleind tot houtsnippers en worden aangeboden als biobrandstof. Soms kiest een eigenaar/beheerder er overigens voor om op voedselarme gronden het tak- en tophout in het bos achter te laten, zodat er geen voedingsstoffen worden afgevoerd.

Het prijsniveau van biomassa ligt op een dusdanig niveau dat het hoe dan ook geen prikkel vormt voor eigenaren om alleen om die reden bomen te gaan omzagen. De opbrengst van de verkoop van biomassa dekt slechts een deel van de kosten van beheermaatregelen.

Duurzame teelt

De productie van biomassa, dus ook de 'productie' van resthout/snoeihout, dient vanzelfsprekend wel duurzaam te gebeuren. Volgens Natuur & Milieu dient aan een aantal duurzaamheidsvereisten te zijn voldaan. Eén van die vereisten is dat biomassaproductie niet ten koste mag gaan van

biodiversiteit. Volgens de ons ter beschikking staande informatie is daarvan in Nederland geen sprake. Overigens lijkt ook aan de overige duurzaamheidsvereisten te worden voldaan (zoals geen concurrentie met voedselproductie, behoud van bodemkwaliteit etc.). Vanzelfsprekend kan er discussie ontstaan over de vraag of bij omvorming van bossen tot heideterreinen en zandverstuivingen de biodiversiteit niet wordt aangetast. Dit soort omvormingen zijn echter gericht op het bereiken van andere natuurdoelstellingen dan 'bos' en niet op het verkrijgen van SDE+ subsidie.

Probos

Ook de Stichting Probos ziet biomassa als een potentieel belangrijke economische drager voor beheer en instandhouding van bos, natuur, landschap en stedelijk groen. Daarbij is de basisvoorwaarde dat oogst en benutting van biomassa op een verantwoorde (duurzame) wijze plaatsvinden. Biomassa is een hernieuwbare grondstof en energiebron die wordt gezien als een zeer belangrijke vervanger van fossiele grondstoffen en fossiele brandstoffen. In de visie van Probos is hierbij de basisvoorwaarde dat oogst en benutting van biomassa op een verantwoorde (duurzame) wijze plaatsvinden. Het bijstoken van biomassa heeft ook volgens Probos vooral betrekking op resthout en pellets, wat zo tot een zekere waarde wordt gebracht. Kap van hout op grond van de te verkrijgen subsidie herkennen zij niet als een hoofdmotief.

Conclusie

De Bomenstichting heeft geen aanleiding gevonden om te veronderstellen dat de 'lucratieve' SDE+ subsidie voor boseigenaren aanleiding vormt om tot kap van bossen over te gaan.

Als er in Nederland bomen worden gekapt, gebeurt dat als onderdeel van het gangbare beheer: dunning, omvorming van bossen, onderhoud van (weg)beplantingen etc. Dat dankzij de SDE+ subsidie nog een opbrengst resteert voor het resthout/snoeihout, leidt niet tot de conclusie dat bomen/bossen worden gekapt om SDE+ subsidie te verkrijgen.

Naschrift

Afname van het bosareaal, zoals gerapporteerd door de WER/Alterra, heeft duidelijke oorzaken. Eén daarvan is de ook in deze notitie genoemde omvorming van bos naar gebied met een andere natuurdoelstelling. Een tweede is het aflopen van de subsidieregeling voor tijdelijk bos op landbouwgrond. Maar ook door WER/Alterra wordt de subsidie op bijstook in energiecentrales niet gemeld als oorzaak van vermindering van het bosareaal.

Ten slotte noemen wij hier nog de brief die een groep wetenschappers op 25 september 2017 aan de EU-beleidsmakers heeft geschreven naar aanleiding van de voorgestelde EU-richtlijn inzake de opname van broeikasgasemissies en -verwijderingen door landgebruik, verandering in landgebruik en bosbouw in het klimaat- en energiekader 2030 (LULUCF). Deze richtlijn beoogt onder meer een verplichte koolstofboekhouding voor wijzigingen in de voorraden geoogste houtproducten. De wetenschappers zijn bevreesd dat de richtlijn de kap van bossen voor energieproductie zal bevorderen indien het behoud van de natuurlijke bossen en de toepassing van geoogst hout in constructies e.d. onvoldoende gewicht krijgen in de boekhouding van de lidstaten. Oude bossen functioneren als koolstofreservoirs gedurende honderden jaren. Hout in constructies houdt koolstof voor langere tijd uit de atmosfeer en reduceert de vraag naar andere koolstofintensieve materialen zoals staal en beton.

Amsterdam, oktober 2017

Bronnen:

“Biomassa als grondstof of als brandstof”, Natuur en Milieu, Greenpeace, IUCN, Wereldnatuurfonds, mei 2014.

http://www.greenpeace.nl/Global/nederland/2014/Campagnes/Klimaat-Energie/PDF's/Biomassa-als-grondstof-of-als_brandstof.pdf

“Biomassavisie: welke rol speelt biomassa in een duurzame toekomst? “, Natuur en Milieu, juli 2017.

<https://www.natuurenmilieu.nl/wp-content/uploads/2017/08/NM-position-paper-Biomassavisie.pdf>

“Vrijwillige rapportage over houtige biomassa voor energieopwekking 2015”, Platform Bio energie, augustus 2017.

<http://www.platformbioenergie.nl/wp-content/uploads/2017/08/Rapportage-PBE-houtige-biomassa-voor-energie-2017-1.pdf>

“Feiten en cijfers over biomassa”, Staatsbosbeheer, zomer 2017.

<https://www.staatsbosbeheer.nl/over-staatsbosbeheer/dossiers/biomassa/feiten-en-cijfers-over-biomassa>

“Houtige biomassa voor energie: feiten op een rij”, Stichting Probos, september 2017.

<http://probos.nl/publicaties/in-de-pers/1382-houtige-biomassa-voor-energie-feiten-op-een-rij>

Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad inzake de opname van broeikasgasemissies en -verwijderingen door landgebruik, verandering in landgebruik en bosbouw in het klimaat- en energiekader 2030 (LULUCF).

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016PC0479&from=EN>

Need for a scientific basis of EU climate policy on forests

<http://www.euractiv.com/section/energy/opinion/need-for-a-scientific-basis-of-eu-climate-policy-on-forests/>

Gesprekken met Probos, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Natuur en Milieu en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, zomer 2017.